

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ОСВІТНІЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

(Інтернет / друковане видання)

Випуск 5

Львів 2022

ОСВІТНІЙ АЛЬМАНАХ

УДК 378.091.212(050)

Рекомендувала до друку Вчена рада факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 8 від 22 березня 2022 року)

Укладачі

Світлана Кость, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Галина Крохмальна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Упорядник

Наталія Мачинська, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Рецензенти

Олена Квас, доктор педагогічних наук, професор.

Марія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та покликань а також використання технік плагіату та реферативної компіляції матеріалів, скопійованих з Інтернет-видань, несуть автори статей.

Збірник студентських наукових праць «Освітній альманах» [вступ. слово, упоряд., заг. редак. Наталії Мачинської]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. 5. 300.

У збірнику вміщені наукові дослідження здобувачів вищої освіти з актуальних тем педагогіки та методик навчання (теоретико-прикладні аспекти дослідження наукової спадщини педагогів; аналіз інноваційних течій сучасної педагогічної науки; проблеми та перспективи розвитку педагогіки, методик викладання навчальних дисциплін; аналіз здобутків сучасних учених, новаторських підходів до організації діяльності педагога; функціонування освітніх закладів різних типів; діяльність вчителя-асистента в інклюзивному освітньому середовищі; соціопедагогічна спрямованість професійної діяльності педагога), а також апробації результатів курсових та магістерських робіт.

© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022

Ольга Сударик, студентка групи 12 Мд-Почат.

Науковий керівник – доц. Віта Павленко

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Інтелектуальний розвиток особистості є одним із найважливіших компонентів будь-якого виду людської діяльності в сучасному інформаційному суспільстві. Людина ХХІ століття, з метою задоволення всіх своїх життєвих потреб, активно пізнає навколишній світ та орієнтується в ньому, переймає соціальний досвід, аналізує проблемні ситуації, знаходить шляхи їх розв'язання, передбачає наслідки своєї діяльності, запам'ятовує й критично оцінює необхідну інформацію, робить узагальнені висновки, активно взаємодіє з іншими тощо. Проблема розвитку інтелекту учнів початкової школи є однією із провідних в умовах Нової української школи, головною метою якої є всебічний гармонійний розвиток особистості школяра (Гриневич Л., 2016: 5).

Мета дослідження – охарактеризувати особливості розвитку інтелекту учнів початкової школи засобами ігрових технологій.

Основний текст. Проблема формування інтелектуальних здібностей учнів була у центрі наукових досліджень багатьох науковців: Л. Виготський, Л. Занковий, Ж. Піаже, С. Рубінштейн та ін. В. Безпалько, С. Гончаренко, О. Пехота приділяли значну увагу дослідженню й розробці ефективних засобів формування інтелектуально розвиненої особистості. Практичний аспект вирішення проблеми був висвітлений у працях дослідників: М. Вашуленко, Л. Скуратівського та ін. Уперше термін «інтелект» використав римський імператор Цицерон, трактуючи його як здатність керувати своїм розумом. Видатні філософи, а саме Платон, Аристотель, Спіноза, Кант та ін., обґрунтовували у своїх працях проблему розвитку інтелекту людини. Іноді термін «інтелект» вживається як синонім до слова «розум», проте не потрібно ототожнювати ці поняття. Розум виступає вищою

ОСВІТНІЙ АЛЬМАНАХ

формою організації інтелекту, при якій пізнавальний процес сприяє формуванню теоретичних знань та творчого перетворення навколишньої дійсності.

Поняття «інтелект» у сучасному тлумачному словнику української мови визначається як «рівень розумового розвитку, здатність людини думати, мислити» (Бусел В., 2001, с. 401). У педагогічній енциклопедії поняття «інтелект» (від лат. «intellectus» – розум, пізнання, розуміння) означає розумові здібності людини, яка здатна орієнтуватися в навколишньому світі, адекватно відображати, розуміти, пізнавати, аналізувати та перетворювати його, мислити, розв'язувати завдання, розумно діяти, передбачати та приймати важливі рішення (Ярмаченко, 2001: 147–148). Психологи визначають досліджуване поняття як сталу структуру розумових здібностей особистості, як систему розумових операцій, його ототожнюють із пізнанням, стилем і стратегією вирішення проблемної ситуації, пізнавальним досвідом і ставленням до навколишнього середовища (Петровський, 1985: 119–121).

Отже, інтелект можна визначити як пізнавальну діяльність людини, що поєднує в собі як знання, уміння та навички так і здатність до самовдосконалення та практичного застосування набутого досвіду. Слід зазначити, що саме молодший шкільний вік є сенситивним періодом для активного формування інтелекту школярів. Учні засвоюють уміння здійснення складних розумових операцій таких як аналіз й синтез, систематизація та узагальнення, порівняння, абстрагування, класифікація тощо; застосування теоретичних знань на практиці у нестандартних змінюваних ситуаціях; встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Основними ознаками розвитку інтелекту молодшого школяра є: якість знань, орієнтування в навчальному матеріалі, легкість його засвоєння, міцність запам'ятовування, самостійне набуття нових знань та вмінь, знаходження нових нестандартних шляхів розв'язання досліджуваної проблеми. Розвиток інтелекту учнів початкової школи має суттєві індивідуальні особливості, які слід враховувати під час організації пізнавальної діяльності.

ОСВІТНІЙ АЛЬМАНАХ

Провідну роль у формуванні інтелектуальних здібностей учнів відіграє початкова школа, яка формує основу для подальшого розвитку особистості школяра. Це вимагає спеціальної організації освітнього процесу, а саме впровадження інноваційних активних методів, прийомів та технологій навчання у початковій школі. Тому вчителю початкової школи слід використовувати ігрові технології навчання та виховання. Вони мають значні переваги, розглянемо деякі з них:

- залучення школярів до активної пізнавальної діяльності;
 - вільний вибір під час гри, самовираження та саморозвиток учасників ігрової діяльності;
 - усвідомлення учнями шляху досягнення поставленої мети;
 - результат гри залежить від учасника ігрової діяльності, його інтелектуальних здібностей, вольових якостей, витримки, рівня підготовленості тощо;
 - підвищення рівня пізнавального інтересу та мотивації, без яких неможливий інтелектуальний розвиток особистості учня;
 - отримання корисного досвіду моделювання ситуації та передбачення її наслідків;
 - розвиток здібностей контролювати свої дії та зосереджуватися під час її виконання;
 - розширення світогляду та розвиток спостережливості;
 - розвиток вміння аналізувати ситуацію та критично її оцінювати;
- активне використання мови для здійснення розумових операцій (словесне відтворення думок);
- формування таких якостей: кмітливість, винахідливість, ерудованість, креативність;
 - розвиток уміння швидко реагувати на змінювані умови, формування нестандартного, нешаблонного мислення тощо.

Відомо, що гра – це провідний вид діяльності у початковій школі, «поле для творчості». Ігрові технології є одними із найефективніших технологій навчання у

ОСВІТНІЙ АЛЬМАНАХ

сучасній початковій школі. Вони максимально активізують потенціал інтелектуальних та творчих здібностей учнів. Наведемо приклади ігор, які варто використовувати у початковій школі на різних етапах уроку, з метою розвитку інтелекту.

Гра «Правда чи брехня?» допоможе навчити дитину міркувати та робити логічні висновки. Учитель говорить будь-яку фразу («Усі птахи вміють літати», «Не існує чорних лебедів», «У Індії священною твариною вважають корову», а учні мають відповісти: «Це правда / брехня!» та обґрунтувати свою позицію.

Гра «Назви лише одним словом!» передбачає перелік будь-яких назв предметів, явищ природи чи представників тваринного або рослинного світу. Учні називають це лише одним словом. Наведемо приклади: «Софія, Ольга, Вікторія, Микита, Арсеній – це імена», «Сон-трава, шафран, підсніжники, білоцвіт весняний – це першоцвіти», «Папайя, тамаринд, манго, маракуйя – це фрукти» тощо. Такі види ігор розвивають абстрактне мислення учнів початкової школи, здатність робити узагальнені висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Висновки. Отже, розвиток інтелекту учнів початкової школи має значні особливості. Уміле використання ігрових технологій у початковій школі сприятиме розвитку інтелекту молодших школярів. Сучасний освітній процес та потреби суспільства вимагають від кожного вчителя початкової школи орієнтації його педагогічної діяльності на інтелектуальний розвиток кожного учня.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2001). Уклад. і голов. ред. В. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001, 1440.
2. Краткий психологический словарь (1985). Под общ. ред. А. Петровского, М. Ярошевского. М.: Политиздат, 1985, 431.
3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (режим доступу 19.02.2022).